

Saksgang		
Utvalg/Styre	Møtedato	Saksnr
Kommunestyre	23.04.2015	014/15

Kommunereform – Videre prosess

Vedlegg:

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
15.04.2015	Mandat styringsgruppen for kommunereform i Bodø kommune.pdf	25620
15.04.2015	Kommunereformen - faktagrunnlag Lofoten.pdf	25621
15.04.2015	Prosjektrapport, sammendrag, Kommunereformen og øykommuner uten landfast forbindelse.pdf	25622
15.04.2015	Innbyggerundersøkelse - Værøy rapport.pdf	25623
15.04.2015	2015 03 27 Referat fra møte Bodø - Værøy.pdf	25624
15.04.2015	Mandat styringsgruppen for kommunereform i Bodø kommune.pdf	25625

Saksopplysninger:

Stortinget har vedtatt at det skal gjennomføres en kommunereform. Formålet med reformen er å skape robuste kommuner som skal være i stand til å håndtere fremtidens velferdsoppgaver på en god måte.

Mål for kommunereformen:

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne: Det er et mål at kommuner med bedre kapasitet og kompetanse skal tilrettelegge for gode og likeverdige tjenester over hele landet. Det vises videre til at større fagmiljø vil gi mer stabile arbeidsmiljø, bredde i kompetanse og en bredere tiltaksportefølje, særlig i små og spesialiserte tjenester, som for eksempel psykiske helsetjenester og barnevern.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling: Kommunesektoren skal bli bedre i stand til å løse nasjonale utfordringer. Planen er at reformen skal bedre forutsetningene for en styrket og samordnet lokal og regional utvikling i alle deler av landet både når det gjelder arealbruk, samfunnssikkerhet og beredskap, transport, næring, miljø og klima, og også den sosiale utviklingen i kommunen. Det ble videre vist til at det er ønskelig at kommunegrensene i større grad tilpasses naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Bærekraftige og økonomiske robuste kommuner: Robuste kommuner vil ha større ressursgrunnlag, og også ha en mer variert befolknings- og næringssammensetning, noe som kan gjøre kommunene mer robuste overfor uforutsette hendelser og endringer i befolkningssammensetningen. Bærekraftige og økonomiske robuste kommuner vil legge til rette for en mer effektiv ressursbruk.

Styrke lokaldemokratiet og gi større kommuner flere oppgaver: Mer robuste kommuner skal kunne få flere oppgaver. Økte oppgaver vil gi økt makt og myndighet til kommunene, og dermed økt lokalt selvstyre. Robuste kommuner vil også ha redusert behov for interkommunale løsninger. Som en konsekvens av dette vil kommunene få større frihet til å prioritere å tilpasse velferdstilbudet til innbyggernes behov.

I delrapporten fra Ekspertutvalget, fremlagt 31.mars 2014, ble det anbefalt ti kriterier rettet mot kommunene, og to kriterier rettet mot staten. Forslaget til kriterier og prinsipper for en god kommuneinndeling skal være basert på de oppgavene kommunene har i dag. Formålet skal være at kriteriene som utvalget kom frem til skal benyttes for å vurdere kommunesammenslåing og ny kommunestruktur. Kriteriene skal også ivareta kommunenes fire roller som demokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver.

Kriterier for kommunene:

Tilstrekkelig kapasitet
Relevant kompetanse
Tilstrekkelig distanse
Effektiv tjenesteproduksjon
Økonomisk soliditet
Valgfrihet
Funksjonelle samfunnsutviklingsområder
Høy politisk deltakelse
Lokal politisk styring
Lokal identitet

Kriterier for staten:

Bred oppgaveportefølje
Statlig rammestyring

Nye oppgaver til kommunene

Regjeringen la i den 20. mars fram Melding til Stortinget 14 (2014-2015) Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner. Meldingen gir en gjennomgang av hvilke oppgaver nye og større kommuner kan få ansvar for. Meldingen varsler også en gjennomgang av den statlige styringen av kommunene, og omtaler hvordan større kommuner og endringer i kommunestrukturen vil kunne påvirke det regionale folkevalgte nivået.

Nye oppgaver velferd:

- Tannhelse
- Rehabilitering
- Basishjelpemidler
- Forsøk DPS
- Barnevern
- Familievern
- Boligtilskudd
- Varig tilrettelagt arbeid
- Arbeids- og utdanningsreiser (TT)
- Finansiering pasienttransport

Nye oppgaver «Lokal utvikling»

- Tilskudd frivillighetssentraler
- Forenkling av utmarksforvaltning
- Lokal nærings- og samfunnsutvikling
- Motorferdsel
- Større handlingsrom, plan- og byggesaker
- Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruk
- Tilskudd beite, jordbruk, verdensarv
- Konesjonsbehandling småkraftverk
- Enkeltutslippstillatelser, forurensingslov
- Naturforvaltning

Andre oppgaver

- Vigselsrett for borgerlige vielser
- Notarialforretninger
- Godkjenning av svømmeanlegg
- Sivile politioppgaver

Alternativer for Værøy

Værøy har som kjent tre alternativer man kan arbeide videre med.

- Værøy som egen kommune
- Værøy som del av en Lofoten kommune
- Værøy som del av en Salten kommune

Værøy som egen kommune:

Som en av kommunene i «Øykommuneprosjektet er alternativet, Værøy som egen kommune utredet av Bygdeforskning på oppdrag fra 10 øykommuner langs kysten.

Utredningen finner få indikasjoner på at kommunesammenslåing for øykommunene vil løse ut de fordelene man ønsker å oppnå med reformen. For øykommunenes del gjør geografien sitt til at

økonomisk soliditet ikke nødvendigvis kommer som en følge av kommunesammenslåing, men

følger av forutsigbare overføringer over et inntektssystem som erkjenner at god kommunal tjenesteproduksjon koster – også i små samfunn. Utredningen finner at samfunns- og næringsutvikling er et delt argument for sammenslåing. Evne til å drive næringsutvikling vil og bør kunne styrkes ved at en større kommune bedre kan matche større bedrifter med mange og viktige eksterne relasjoner og utviklingsbehov. Men evne til å drive generell samfunnsutvikling og lokal stedsutvikling vil imidlertid kunne svekkes ved kommunesammenslåing.

Det er også lite i utredningen som gir grunn til å forvente at tjenestene for øykommunens del blir

mer «robuste» av sammenslåing. De tjenestene som kommunereformen er særlig rettet inn mot å styrke må uansett møte de geografiske realitetene i disse områdene. Utredningen gir en tydelig indikasjon på at landet har et kommunefinansieringssystem som i hovedtrekk ser ut til å fungere etter hensikten – all den tid den tverrpolitiske målsettingen om å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret består. Kommunefinansieringssystemet har muliggjort en kommunestruktur tilpasset landets geografiske realiteter gjennom å kompensere for geografiske ulemper slik at velferdsstaten også produserer gode tjenester i distriktene.

Værøy som del av en stor kommune i Lofoten:

Lofotrådet søkte våren 2014 om tilskudd til å utrede en eventuell sammenslåing av 2 eller fler av kommunene i Lofoten. Høsten 2014 vedtok Vågan at de ikke ønsker å delta i utredningen. I mars 2015 meddelte Røst at de ikke ønsker å delta i utredning med henblikk på deltakelse i en stor Lofoten kommune. Per i dag er det bare Vestvågøy, Flakstad, Moskenes og Værøy igjen av Lofotkommunene. Ordførerne i de fire kommunene er styringsgruppe for utredningen, og rådmennene i de fire kommunene utgjør prosjektarbeidsgruppe i prosjektet.

Prosjektarbeidsgruppen er så vidt kommet i gang med arbeidet, det er utarbeidet et forslag til mandat som er behandlet og vedtatt av styringsgruppen.

Kommunestyret i deltakerkommunene må oppnevne to representanter hver til forhandlingsutvalget i tillegg til Ordfører. Rådmann i hver kommune har tale og forslagsrett i utvalget. Hver kommune må oppnevne en prosjektarbeidsgruppe som får som ansvar å utrede egen kommune på lokalt nivå.

Værøy som del av en stor kommune i Salten:

Værøy kommune ble invitert til samtale med Bodø kommune om kommunereformen. Ordfører og rådmann fikk av kommunestyret mandat til å møte Bodø kommune til innledende samtaler. Møtet ble avholdt 27. mars 2015. I tillegg er kommunene Beiarn, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Røst, Saltdal, Steigen, Sørfold, og Tysfjord invitert til samtaler.

Fylkesmannen har bedt Bodø kommune om å innta en aktiv holdning i kommunestrukturprosessen, og har en forventning om at Bodø setter seg i førersetet i den videre prosessen.

Det er et mål at alle kommunene som ønsker å delta i en utredning om sammenslåing med i en ny Salten kommune møtes i Bodø i mai til innledende drøftinger.

Bodø bystyre har nedsatt en tverrpolitisk styringsgruppe, i tillegg til Ordfører utgjør samtlige gruppeledere styringsgruppen. Formannskapet i Bodø kommune har utarbeidet et mandat for styringsgruppen.

Økonomi:

Gjennom øykommuneprosjektet har man klart å skape en forståelse for at en kommune-sammenslåing ikke nødvendigvis vil gagne de alle de minste lokalsamfunnene som har avstandsutfordringer. Kommunalkomiteens formann har blant annet uttalt at det kan tenkes at kommuner med store avstandsulemper vil kunne fritas for krav om sammenslåing med

andre kommuner. Økonomi er det ikke sagt så mye om, men det vil være helt avgjørende for hvilket alternativ som velges.

Det er rimelig at økonomi tillegges stor vekt i vurderinger som gjøres. Økonomi vil på lang sikt være et usikkerhetsmoment, Jo lengre tidshorisont man har jo mindre vekt kan man legge på økonomi. Dette har sammenheng med at Regjeringen har varslet endringer i inntektssystemet til kommunene.

Innholdet i endringene er ikke kjent, men det har kommet antydninger basistilskuddet på kr 12,3 mill og småkommunetilskuddet på kr 5,3 mill for kommuner med færre innbyggere enn 3 200 vil falle bort. Det er disse tilskuddene, til sammen kr 17,6 mill som videreføres i 20 år med nedtrapping de siste 5 årene.

Dersom Værøy velger å stå som egen kommune vil disse inntektene bli borte dersom de ikke erstattes med nye.

Slik det ser ut i dag er den økonomiske robustheten større i en stor Salten kommune enn det man ser i alternativet en stor Lofoten kommune. Av de fire kommunene som i dag kan være aktuell i en sammenslåing er det bare Værøy som ikke er ROBEKK kommune.

Vurderinger:

Værøy som egen kommune: Innbyggerundersøkelsen i forbindelse med øykommuneprosjektet viser at et stort flertall av de spurte ønsker at det skal arbeides for at Værøy får bestå som egen kommune.

Anbefalingene fra Bygdeforskning er også klar på at man bør arbeide for å bestå som egen kommune. Men for å kunne bestå som egen kommune må man være sikker på at rammebetingelsene blir slik at det er mulig å drive de oppgavene kommunen har overfor sine innbyggere.

På en rekke områder har man i dag tjenesteproduksjon som utføres av andre kommuner, dette vil også måtte fortsette om man velger å bestå som egen kommune. Værøy har i dag en lang rekke samarbeid både mot kommuner i Lofoten og Bodø kommune. Samarbeidene med kommunene i Lofoten vanskeliggjøres og fordyres på grunn av dårlig kommunikasjon mellom Værøy og Lofoten. Kommunikasjonen med Bodø er langt bedre, og reisekostnadene er langt lavere mellom Værøy og Bodø enn tilfellet er mellom Værøy og fastlands Lofoten. I samarbeidene som i dag er etablert i Lofoten betaler de minste kommunene en forholdsmessig større andel enn de store kommunene dersom man måler kostnaden per innbygger. I tillegg har de minste kommunene kostnader knyttet til reise og opphold for å ha nytte av samarbeidet. Rådmennene i de minste kommunene har gjennom flere år forsøkt å få prissatt samarbeidene mer rettferdig, men har ikke lyktes med å skape forståelse for dette synet i de store kommunene.

Det meste av statlige tjenester som leveres til Værøys innbyggere får man i Bodø. Innbyggerundersøkelsen viser også at et flertall av de spurte vil velge en eventuell sammenslåing med Salten fremfor en sammenslåing med Lofoten.

Rådmannen er av den oppfatning at man allerede i dag har kunnskap nok til å si at en sammenslåing med en stor Lofoten kommune ikke vil tjene lokalsamfunnet Værøy, og at en Lofoten kommune ikke er robust nok til å sikre at gode tjenester til innbyggerne produseres på Værøy.

Bodø kommune har blant annet som mål å være ledende både innen fiskeri og sikkerhet, og har uttalt at blant annet Røst og Værøy vil være viktige lokalsamfunn for å nå disse målene. Følgelig vil det være svært viktig for Bodø å opprettholde livskraftige bosettinger på disse øyene. Dersom disse tankene tas med inn i etablering av en Salten kommune har man en viljeserklæring som tilsier at det også i fremtiden vil satses for å videreutvikle lokalsamfunnet

på Værøy. Erfaringer viser også at kostnadene i de eksisterende samarbeidene med Bodø er lavere enn samarbeidene man i dag har mot Lofoten dersom man måler kostnad per innbygger.

Utredning av de ulike alternativene er svært resurskrevende, rådmannen vil derfor henstille til kommunestyret at man reduserer antall alternativ fra 3 til 2, og at man bruker ressursene på disse to.

Dersom man velger å stå som egen kommune må man ta sikte på at alle tjenesteleveranser til innbyggerne, som kommunen selv ikke kan levere, skjer fra en samarbeidskommune. Av hensyn til kommunikasjon og kostnader vil det være mest hensiktsmessig at man får disse tjenestene levert fra Bodø kommune. I samtalen med Bodø kommune om kommunereformen ble det også klarlagt at Bodø ønsker å samarbeide med Værøy selv om Værøy velger å bestå som egen kommune.

I løpet av de nærmeste månedene skal saks og arkivsystemet oppgraderes i alle kommunene som er i IKT samarbeidet i Lofoten. Oppgraderingen betyr at vi må bruke store resurser på omlegging og opplæring. Dersom man velger å ha en kommune som samarbeidsaktør, og denne kommunen blir Bodø vil det, ut fra rådmannens vurdering, være hensiktsmessig at Værøy allerede nå trer ut av dagens KT samarbeid og oppretter et samarbeid med Bodø kommune. Det er ikke oppsigelsestid på dagens samarbeid. De minste kommunene har ikke klart å bli enige med Vågan om en «rettferdig» kostnadsfordeling i IKT samarbeidet, samarbeidet er derfor videreført i samme form som den utgåtte avtale i påvente av at Vestvågøy også tiltrer.

Rådmannens innstilling:

Værøy kommune fortsetter arbeidet med å utrede alternativet hvor Værøy består som egen kommune.

Værøy kommune deltar i utredningen om sammenslåing til en ny storkommune i Salten.

Værøy kommune deltar ikke i utredningen av en ny stor kommune i Lofoten.

Administrasjonen får i oppgave å fremforhandle samarbeidsavtale med Bodø kommune om drift av kommunens IKT systemer, samarbeidsavtalen forelegges kommunestyret for godkjenning.

Værøy kommune meddeler Vågan kommune om at man vil tre ut av IKT samarbeidet fra 1. januar 2016

Kommunestyret oppretter et forhandlingsutvalg bestående av ordfører, varaordfører, opposisjonsleder og rådmann som deltar i forhandlinger tilknyttet kommunereformen.

Værøy kommunestyre nedsetter en tverrpolitisk styringsgruppe i forbindelse med kommunereformen som ledes av ordfører. Styringsgruppens utarbeider forslag til mandat som vedtas av formannskapet.

Følgende velges til tverrpolitisk styringsgruppe:

23.04.2015 KOMMUNESTYRE

Representanten Steinar Torstensen fremmet følgende forslag i møtet: K sak 14/15 Ta ut pt. 2,3,4,5 i rådmannens innstilling.

Forslaget fra Steinar Torstensen ble satt opp mot rådmannens innstilling – forslaget fikk 6 stemmer – 5 stemte for rådmannens innstilling. Forslaget fra Torstensen vedtatt.

De øvrige punkt ble enstemmig bifalt.

KS-014/15 Vedtak:

Værøy kommune fortsetter arbeidet med å utrede alternativet hvor Værøy består som egen kommune.

Værøy kommunestyre nedsetter en tverrpolitisk styringsgruppe i forbindelse med kommunereformen som ledes av ordfører. Styringsgruppens utarbeider forslag til mandat som vedtas av formannskapet.

Følgende velges til tverrpolitisk styringsgruppe: Harald Adolfsen (ordfører, Jill Arntsen (varaordfører) og Steinar Torstensen (opposisjonsleder).